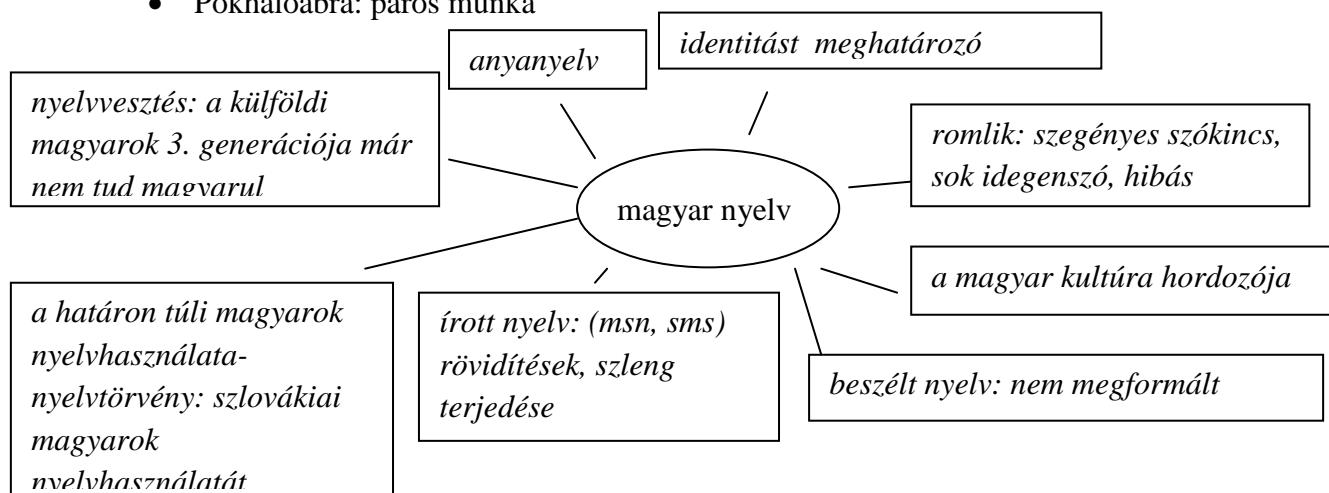

Karsai Zsanett

Márai Sándor: Halotti beszéd

1. Ráhangelődés

- Pókhálóábra: páros munka

- Címmeditáció: egyéni munka
Milyen előzetes ismereteket hív elő a szöveg? Milyen elvárásokat van a szöveggel kapcsolatban? *Halotti beszéd és Könyörgés*, *Kosztolányi Dezső, Halotti beszéd*.
Elvárások: *intertextualitás, halott felett mondott beszéd...*
- Fogalomtáblázat: Töltsétek ki a táblázat első két sorát! – egyéni munka

Mű	Műfaj	Tárgy	Halál-felfogás
Halotti beszéd és Könyörgés	<i>halotti beszéd-prédikáció</i>	<i>sorsközösség vállalása, a halott lelkéért való könyörgés</i>	<i>a halál elkerülhetetlen, keresztény felfogás: számvetés utáni üdvözülés lehetősége</i>
Kosztolányi-Halotti beszéd	<i>halotti beszéd-prédikáció</i>	<i>„minden ember egyedüli példány”, egyediség</i>	<i>halálunk pillanatában egy világ pusztul el, nincs ígéret: „akárki megszülethet már, csak ő nem”</i>
Márai Sándor-Halotti beszéd			

2. Jelentésteremtés:

- A szöveggel kapcsolatos elvárásaitok teljesültek?

- Milyen információk segíthetnek a mű szituációjának tisztázásában? (Lehetséges válaszok: földrajzi nevek: „Az ohioi bányában”, „A tyrrheni tenger”, „És fejtetted a vasat Thüringiában”, „afrikai sírodon”, „A mexikói fején”. Történelmi környezetre utaló elemek: „Nagyhatalmak cserélnek majd hosszú jegyzékeket”, „osztályidegen”. Tételmondatok: „Emlékeink szétesnek, mint a régi szövetek.”, „Már minden csak dirib-darab, szilánk, avitt kacat”, „Nyelvünk is foszlik, szakadoz és a drága szavak /Elporlanak, elszáradnak a szájpaplan alatt”)

- Hogyan vonatkoztatható a mű a szerző életrajzára, élményeire? (Emigráció, történelmi szituáció...)

- Hogyan határoznád meg a mű alaphelyzetét? (A szerző az emigrációban írja meg az emigráns magyarokkal sorsközösséget vállalva ezt a verset, mely a hontalanság fájdalomával fejezi ki a magyar nyelv és kultúra elvesztésének, romlásának fájdalmát...)

- Szemponttáblázat

Szövegrészlet	1. szempont: A vers a magyar nyelv és kultúra felett elmondott halotti beszéd	2. szempont: A vers az emigráns magyaroknak fogalmaz meg egy életstratégiát
<p>Nyelvünk is foszlik, szakadoz és a drága szavak/ Elporlanak, elszáradnak a szájpaplan alatt/ A „ pillangó ”, a „ gyöngy ”, a „ szív ”- már nem az, ami volt/ Amikor a költő még egy család nyelvén dalolt/ És megértették, ahogy a dajkaéneket / A szunnyadó, nyugós gyerek álmában érti meg.</p>	Milyen jelentéstöbblet társul az ellentét alakzatához?	
	<p><i>A mai magyar nyelvhasználat egy redukáltabb nyelvhasználat: a legszebb magyar szavaknak már nincs érzelmi töltetük. Az aktív szókincs egyre beszűkül. Az irodalom nyelve már nem fedi le a hétköznapit, távoli, idegen, nem bensőséges. A magyar nyelv romlásának fájdalma társul az ellentét alakzathoz.</i></p>	<p><i>A külföldi magyarok magyar nyelvhasználatára behatárolt. A gyerekek, főleg a 3. generáció soha nem fognak anyanyelvi szinten –igazán szépen- megtanulni magyarul. Az anya nyelve a magyar, nem a gyermek anyanyelve. Azt a nyelvet érti majd meg és használja széles körben, mellyel boldogulni tud. A magyar csak a második nyelve lesz, egy családi örökség. Az is kérdésessé válik, hogy a család egymás között melyik nyelvet használja, nem feltétlenül a magyart. A nyelvvesztés fájdalma társul</i></p>

		az ellentét alakzatához.
A gyerekeknek T o l d i - t olvasod és azt feleli, o k é.	Hogyan értelmezhető ez a szituáció?	
	<i>Az idegenszavak használata jellemzi a fiatal generációt. Két nyelvhasználat, két értékrendszer áll egymással szemben: irodalmi (19. századi) és szleng (mai), értéktelített és értékvesztett.</i>	<i>A magyar kultúra átörökítésével Két- vagy több kultúrájúvá válnak az emigráns családok. A kultúrák ütközéseként értelmezhető.</i>
A csákány koppan és lehull nevedről az ékezet.	Az idézett szövegrészlet milyen panaszt fogalmaz meg?	
	<i>A magyar nyelv egyik legjellegzetesebb tulajdonsága vész el a nyugatosodással, az amerikanizációval. (Ez megfigyelhető a névadásnál: külföldi nevek divatja.</i>	<i>A külföldi magyarok legfájdalmasabb panasa: az identitás elvesztése, a beolvadás veszélye.</i>
A tyrrheni tenger zúgni kezd s hallod Babits szavát/ Krúdy hárfája zengi át az ausztrál éjszakát/ Még szólnak és üzennek ők, mély szellemhangokon/ A tested is emlékezik, mint távoli rokon./ Még felkiáltsz: „Az nem lehet, hogy oly szent akarat ...”/ De már tudod: igen, lehet.	Mi a szerepe az irodalmi utalásoknak a szövegrészletben?	
	<i>Babits és Krúdy a magyar kultúra két kiemelkedő alakja. Mint műveltségi tananyag ismerik a gyerekek. viszont már nagyon távoli tőlük ez a kultúra, nem érzik sajátjuknak. A Szózat textusa már irodalmi-történelmi múlt, nem egy eszme hirdetője.</i>	<i>A külföldi magyar családok életstratégiája, hogy át kell hagyományozniuk a magyar kultúrát. De ez a kultúra már nem a sajátjuk, csak egy távoli emlék. A Szózat erejével vívódnak a hontalanság, az identitásuk elvesztése miatt. A válasz: nincs remény. A fáradozásuk nem ér semmit, csak távoli rokonok maradnak, otthonra nem találhatnak.</i>
Keep smiling	Mi a szerepe az idegen nyelvű szerkezetnek?	
	<i>Az idegenszavak-, kifejezések beáramlásának, használatának az ironikus megjelenítése. A nyelv romlásának bizonyítéka: az</i>	<i>Az életstratégia maga: a tehetetlenség kigúnyolása.</i>

	<i>irodalmi nyelv már nem a kultúra hordozója.</i>	
Látjátok, feleim, szemekkel, mik vagyunk Íme, por és hamu vagyunk.	Mi a szerepe a szövegemlék megidőzésének a zárlatban az egység megteremtése mellett?	
	<i>A belenyugvás fájdalommal fejezi ki a magyar nyelv és kultúra halálát.</i>	<i>Az identitás megtartásának lehetetlenségét fejezi ki. Belenyugvás a hontalanságba, az identitás elvesztésébe.</i>

- A Márai szöveg összeolvasása Sulyok Vince Virtuálisan című versével.

VIRTUÁLISAN

Virtuálisan addig ér el hazám,
virtuálisan addig terjed határa,
míg kérdező szavaimra magyarul
érkezik válasz; vagy ahol elhagyott,
magára maradt temető kidöntött
sírköveiről és fejfáiról
magyar nevek kiáltanak utánam.
Régvolt várak dűledékei közt
a szélsusogás magyar sóhaj
s a vihar vijjogása a legyilkolt
várvédők hörgése és jajszava.
Száz évek óta issza itt magába
a föld a vért, de szomját ez sem oltja.
Tengernyi vér! S idegen csizmák
tapossák mindig sárrá,
tapossák porrá és homokká.

Oslo, 2008.01.29.

- Keresd ki azokat a motívumokat a versből, melyek megtalálhatók a Márai szövegben is! Írd ki ezeket a részleteket, feleltesd meg a Márai szöveg részletével és értelmezd a viszonyukat!

<p>„virtuálisan addig terjed határa, míg kérdező szavaimra magyarul érkezik válasz”</p>	<p>„a drága szavak Elporlanak, elszáradnak a szájpadlat alatt”</p>	<p>Viszonyuk ellentmondó. A Sulyok-részlet a magyar nyelv használatát emeli ki: amíg magyar szót hall, addig otthon érzi magát. A nyelv az identitás, az otthonérzet alapja. A Márai-szövegben a nyelv elhal, az identitás kétségbe vonható.</p>
<p>„elhagyott, magára maradt temető”</p>	<p>„Köszönd a koporsóban is, ha van, ki eltemet”</p>	<p>Mindkét versrészlet az otthontalanságot, a magányt írja le: az elszakítottságot a gyökerektől, szeretettektől.</p>
<p>„temető kidöntött sírköveiről és fejfáiról magyar nevek kiáltanak utánam”</p>	<p>„A csákány koppan és lehull nevedről az ékezet... ...már él a kis sakál Mely afrikai sírodon tíz körmével kapál Már sarjad a vadkaktusz is, mely elfedi neved A mexikói fejfán”</p>	<p>Mindkét részletben feltűnik a vízió, mely a sír elhagyatottságát, gondozatlanságát írja le. Viszont a Márai szövegben a halott identitása megszűnt, azonosítása lehetetlen: nevét nem lehet látni vagy nem lehet felismerni. Ezzel szemben a Sulyok versben ez a sorstragédia még nem áll fenn.</p>
<p>„Száz évek óta issza itt magába a föld a vért, de szomját ez sem oltja. Tengernyi vér!”</p>	<p>„Nem lehet, hogy oly szent akarat...” „Nem lehet, hogy annyi szív...”</p>	<p>Mindkét vers megidézi a szózatot. A Sulyok versben hipertextként van jelen a Szózat: „Ez a föld, melyen annyiszor Apáid vére folyt... Vagy jöni fog, ha jöni kell, A nagyszerű halál, Hol a temetkezés fölött Egy ország vérben áll.” De a Szózat vízióját az ellenkezőjére fordítja a vers: „Tengernyi vér! S idegen</p>

		<p>csizmák tapossák mindig sárrá”.</p> <p>A Márai szöveg is megkérdőjelezi a Szózatét: „ „ <Az nem lehet, hogy annyi szív> ...” Maradj nyugodt. Lehet.” A Szózat bizalmát, hitét mindkét versben egy rezignált hangnem váltja föl.</p>
„tapossák mindig sárrá, tapossák porrá és homokká.”	„Íme, por és hamu vagyunk.”	<p>Mindkét vers egy halál látomással zárul: reménytelenség, fájdalom árad a versekből.</p>

3. Reflektálás:

- Töltsétek ki a fogalomtáblázat utolsó sorát!

Mű	Műfaj	Tárgy	Halál-felfogás
Halotti beszéd és Könyörgés	<i>halotti beszéd-prédikáció</i>	<i>sorsközösség vállalása, a halott lelkéért való könyörgés</i>	<i>a halál elkerülhetetlen, keresztény felfogás: számvetés után üdvözülhet a halott</i>
Kosztolányi-Halotti beszéd	<i>halotti beszéd-prédikáció</i>	<i>„minden ember egyedüli példány”, egyediség</i>	<i>halálunk pillanatában egy világ pusztul el, nincs nincs ígéret: „akárki megszülethet már, csak ő nem”</i>
Márai Sándor-Halotti beszéd	<i>halotti beszéd-prédikáció</i>	<i>magyar nyelv romlása, a nyelvvesztés fájdalma</i>	<i>az identitás, az otthon elvesztése egyenlő a halállal</i>

- Kilépőkártyák: egyéni munka

Írjatok néhány...

1. az adott órán megismert művekhez kapcsolódó számotokra fontos gondolatot,
2. a tananyaghoz kapcsolódó kérdést,
3. személyes megjegyzést vagy észrevételt